

Sygn. akt VII U 1366/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarząbek

Protokolant: sekr. sądowy Aneta Rapacka

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2017 r. w Warszawie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o rentę rodzinną (wysokość)

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z dnia 14 lipca 2016r., znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 1366/16

UZASADNIENIE

W dniu 24 sierpnia 2016 r. **A. P.** złożyła za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w W. odwołanie od decyzji ww. organu rentowego z dnia 14 lipca 2016 r., znak: (...), w przedmiocie przyznania jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku Z. P..

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że zaskarża decyzję w zakresie daty przyznania jej prawa do renty rodzinnej i postępowanie to jest podyktowane brakiem informacji ze strony ZUS, że takie świadczenie jej przysługuje. W ocenie odwołującej organ rentowy dysponował wystarczającą dokumentacją aby przyznać jej prawo do świadczenia rentowego w terminie wcześniejszym, gdyż w aktach organu rentowego znajduje się m. in. akt zgonu, z którego wynika, że Z. P. był żonaty, a ponadto jej dane figurują w ewidencji ZUS. Stąd też, zdaniem odwołującej, organ rentowy miał możliwość poinformowania jej o przysługujących jej uprawnieniach. Odwołująca zaznaczyła również, że nagła śmierć jej męża oraz przebyte w 2012 r. leczenie operacyjne postawiło ją w trudnej sytuacji życiowej i finansowej. Odwołująca wskazała również, iż w jej ocenie, renta rodzinna winna być wypłacana od chwili zaistnienia sytuacji, tj. od daty zgonu męża, a nie od daty zgłoszenia wniosku.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 30 sierpnia 2016 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.** wniósł o oddalenie odwołania A. P. na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wskazał, że wniosek A. P. o przyznanie renty rodzinnej

z dnia 27 czerwca 2016 r. został rozpoznany i prowadził do wydania zaskarżonej decyzji o przyznaniu odwołującej prawa do wnioskowanego świadczenia od dnia 1 czerwca 2016 r., tj. od miesiąca, w którym został zgłoszony wniosek, zgodnie z art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie organu rentowego, stanowisko odwołującej co do prawidłowej daty przyznania świadczenia jest w świetle ww. przepisu ustawy emerytalnej błędne, co prowadzi do uznania odwołania za bezzasadne.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca się A. P. była małżonką Z. P. (odpis skrócony aktu małżeństwa k. 17 a.r. tom II).

Z. P. od 1 marca 2000 r. miał orzeczoną częściową niezdolność do pracy, z tego też tytułu pobierał świadczenie rentowe od wymienionej daty. Z. P. kilkakrotnie zwracał się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskami o ponowne przyznanie mu prawa do renty i prawo do tego świadczenia było mu ponownie przyznawane. Decyzją z dnia 13 maja 2009 r. organ rentowy przyznał Z. P. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do dnia 30 kwietnia 2014 r. (decyzje ZUS: z 08.05.2000 r., z 29.08.2000 r., z 31.07.2001r., z 19.09.2003 r., z 15.10.2007 r., z 06.11.2008 r., z 13.05.2009 r. – nieoznaczone karty akt rentowych tom I).

Z. P. zmarł w dniu 17 lipca 2011 r. (akt zgonu Z. P. k. 19 a.r. tom II).

W dniu 27 czerwca 2016 r. A. P. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o przyznanie jej renty rodzinnej po zmarłym małżonku Z. P. (wniosek o rentę rodzinną wraz z załącznikami k. 1-19 a.r. tom II).

Po rozpoznaniu powyższego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wydał w dniu 14 lipca 2016 r. skarżoną decyzję znak: (...), na mocy której przyznał A. P. zaliczkę na poczet przysługującej renty rodzinnej od 1 czerwca 2016 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że do ustalenia podstawy wymiaru renty rodzinnej przyjął podstawę wymiaru renty przysługującej osobie zmarłej, co prowadziło do ustalenia wysokości renty rodzinnej w kwocie 403,94 zł miesięcznie. Organ rentowy poinformował odwołującą, że za okres od 1 do 30 czerwca 2016 r. oraz za lipiec 2016 r. przekaże na rachunek bankowy odwołującej sumę świadczeń za ww. okresy pomniejszoną o kwoty podatków i składek w wysokości 698,17 zł (skarżona decyzja ZUS z 14.07.2016 r. k. 37 a.r. tom II).

Od powyższej decyzji A. P. odwołała się w dniu 24 sierpnia 2016 r. do tut. Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie k. 2 a.s.).

Na mocy decyzji z dnia 25 sierpnia 2016 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. przyznał A. P. rentę rodzinną po zmarłym mężu Z. P. od dnia 1 czerwca 2016 r. na stałe w wysokości 404 zł (decyzja ZUS z 25.08.2016 r. – nieoznaczona karta a.r. tom II).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych dokumentów załączonych do akt sprawy. W skład dokumentów praktycznie w całości wchodziły dokumenty zawarte w aktach organu rentowego. Wartość dowodowa zebranej dokumentacji nie była kwestionowana przez strony a Sąd nie powziął żadnych wątpliwości co do ich autentyczności, wobec czego, mając na względzie bezsporność stron co do okoliczności faktycznych sprawy, uznał je w całości za wiarygodne źródła dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

II Oddziału w W. z dnia 17 lipca 2016 r. znak: (...) było bezzasadne i podlegało oddaleniu.

W niniejszym postępowaniu odwołująca A. P. dochodziła prawa do renty z rodzinnej po zmarłym mężu Z. P.. Zgodnie z art. 65 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 887 – dalej również jako ustawa emerytalna) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Zgodnie z art. 100 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Z kolei w myśl art. 116 ust. 1 ww. ustawy postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

W niniejszej sprawie bezspornym było, że Z. P. był małżonkiem odwołującej, że zmarł w dniu 17 lipca 2011 r. oraz, że w dniu śmierci miał przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Za okoliczność bezsporną należało również uznać fakt przysługiwania A. P. prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku. Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół zakwestionowania przez A. P. daty przyznania jej przez organ rentowy prawa do renty – zgodnie ze stanowiskiem odwołującej organ rentowy winien był przyznać jej świadczenie rentowe od dnia śmierci jej małżonka.

Sąd Okręgowy podkreśla, że termin wypłaty świadczeń przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w sposób jednoznaczny określa generalna reguła zawarta w art. 129 ust. 1 ww. ustawy. Zgodnie z treścią tego przepisu świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych może przyznać uprawnionemu, któremu prawo do danego świadczenia emerytalnego bądź rentowego przysługuje, wypłatę tego świadczenia najwcześniej od pierwszego dnia miesiąca, w którym uprawniony złożył do organu rentowego stosowny wniosek. Zaznaczyć bowiem należy, że samo spełnienie warunków nabycia prawa do świadczeń nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego prawa, gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku. Ustawa emerytalna odróżnia moment powstania prawa (czyli spełnienia warunków określonych w art. 100 ustawy) od momentu wypłaty świadczeń. Co do zasady następuje to nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu. Wniosek o emeryturę lub rentę nie przesądza jeszcze o przejściu na emeryturę lub rentę i rozpoczęciu pobierania któregoś z tych świadczeń. Wniosek ten może bowiem dotyczyć tylko ustalenia prawa i obliczenia wysokości świadczenia. Dlatego moment realizacji powstałego uprawnienia zależy wyłącznie od woli ubezpieczonego. Istotna jest zatem data wystąpienia z wnioskiem o ustalenie prawa do świadczenia i obliczenie jego wysokości (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 2015 r. III UK 10/15).

Sąd Okręgowy zwraca również uwagę, że od sformułowanej wyżej reguły dopuszczalne są pewne wyjątki. I tak, w przypadku renty rodzinnej, art. 129 ust. 2 ustawy emerytalnej przewiduje, że w razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny. Wyjątki od ogólnej reguły ustalania terminu wypłaty świadczeń przewiduje również orzecznictwo. W sytuacjach wyjątkowych, gdy opóźnienie ze złożeniem wniosku było wynikiem okoliczności obiektywnych, uprawnione jest wykładanie tego przepisu z uwzględnieniem celu, jakiemu służy renta rodzinna, którym jest zapewnienie środków utrzymania członkom rodziny osoby zmarłej.

Pozbawienie prawa do wypłaty renty rodzinnej na skutek obiektywnych okoliczności, na które uprawniony nie miał i nie mógł mieć wpływu, mimo wystąpienia tego ryzyka, sprzeciwia się założonemu przez ustawodawcę celowi tego świadczenia

(renty rodzinnej), którym jest zapewnienie środków utrzymania osobie uprawnionej już od dnia śmierci ubezpieczonego, emeryta lub rencisty. W każdej innej sytuacji obowiązuje jednak generalna zasada wynikająca z brzmienia tego przepisu, że wypłatę świadczenia uruchamia dopiero wniosek o to świadczenie - bez możliwości wypłacenia go za okres wsteczny (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2010 r. II UK 254/09, Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29 września 2015 r. III AUa 1870/14).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego, nie występują żadne okoliczności pozwalające stwierdzić, że odwołująca w sposób obiektywny była pozbawiona możliwości złożenia wniosku o rentę rodzinną po zmarłym mężu w terminie wcześniejszym. Odwołująca co prawda wskazywała, że po śmierci znalazła się w trudnej sytuacji finansowej i socjalnej, dodatkowo ponadto musiała sprawować opiekę nad chorym ojcem, a ponadto w 2012 r. przeszła zabieg operacyjny w związku ze schorzeniem ginekologicznym, jednakże w ocenie Sądu Okręgowego, okoliczności – mimo ich oczywiście negatywnego wpływu na sytuację życiową odwołującej, których wagi Sąd nie ma zamiaru umniejszać – nie mogą stanowić okoliczności obiektywnych uprawniających wypłatę odwołującej świadczenia od dnia śmierci jej małżonka. Mowa tu bowiem o takich okolicznościach, na które osoba uprawniona nie miała żadnego wpływu, a które skutecznie powodowały niemożność dochodzenia przysługujących uprawnionej świadczeń. W tym kontekście podkreślenia wymaga, że odwołująca złożyła wniosek o rentę rodzinną niemalże pięć lat po śmierci męża. Trudno jest obiektywnie przyjąć, aby przez tak długi okres odwołująca natrafiała na przeszkody uniemożliwiające złożenie jej stosownego wniosku. Nawet przy założeniu, że wskazane wyżej okoliczności realnie utrudniały złożenie wniosku przez odwołującą, to należałoby przyjąć, iż wywołana tymi okolicznościami przeszkoda w ubieganiu się o dochodzone przez nią świadczenie dobiegła końca wraz z ustąpieniem ostatniej okoliczności wskazanej przez odwołującą, tj. jej hospitalizacji w listopadzie 2012 r., i wtedy też odwołująca winna była stosowny wniosek złożyć. Po tym wydarzeniu minął jednak okres 3 lat, zanim odwołująca zdecydowała się dochodzić wypłaty przysługującego jej świadczenia rentowego.

Okoliczności obiektywnej uprawniającej do wypłaty świadczenia z terminem wcześniejszym w drodze wyjątku od generalnej zasady określonej w art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej nie mogło stanowić również zaniechanie informowania odwołującej przez organ rentowy co do przysługującego jej prawa do renty rodzinnej.

Wskazać bowiem należy, że żaden przepis ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie nakłada na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązku informowania uprawnionych o możliwości ubiegania się o wypłatę świadczeń. Tym samym, mając na względzie cytowaną powyżej treść art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, jak również art. 100 i 116 ustawy emerytalnej, to po stronie uprawnionych, a nie organu rentowego, spoczywa obowiązek ustalenia, czy dane świadczenie im się należy, a w przypadku pozytywnej weryfikacji tej okoliczności to na cięży konieczność sformułowania stosownego wniosku (wypełnienia formularza) i skierowanie go do organu rentowego w celu dochodzenia wypłaty świadczeń. Podkreślenia wymaga bowiem element dobrowolności pobierania świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy uznał skarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w W. z dnia 17 lipca 2016 r.

znak: (...) za prawidłową i zgodną z prawem, co skutkowało

oddaleniem odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym orzeczono w sentencji wyroku.

Zarządzenie: (...)

(...)